28/02/2020

“Σ’ αυτό το φέρετρο ακουμπά η Ελλάδα!”

/ Ιστορία - Εθνικά Θέματα

28 Φεβρουαρίου 1943: «Ηχήστε σάλπιγγες…» απαγγέλλει ο Άγγελος Σικελιανός στην κηδεία του σπουδαίου Έλληνα ποιητή Κωστή Παλαμά στο Α’ Νεκροταφείο, η οποία εξελίσσεται στην κορυφαία -ίσως- αντιστασιακή εκδήλωση κατά τη διάρκεια της γερμανικής κατοχής, με τη συμμετοχή χιλιάδων κόσμου.

Στις 27 Φεβρουαρίου 1943 έφευγε από τη ζωή, σε ηλικία 84 ετών, ο σπουδαίος έλληνας ποιητής Κωστής Παλαμάς. Ήταν βαριά άρρωστος όταν τον συνάντησε ο χάρος στο σπίτι του, στην οδό Περιάνδρου 3 στην Πλάκα. Λίγες μέρες νωρίτερα, στις 9 Φεβρουαρίου του 1943, είχε πάρει τη γυναίκα του Μαρία.

Το νέο του θανάτου του επιφανέστερου ποιητή της γενιάς του 1880 κυκλοφόρησε με αστραπιαία ταχύτητα στην κατοχική Αθήνα. «Χτες βράδυ μία είδηση ακατανόητη μας ήρθε. Μία είδηση ασύλληπτη. Ο Γέρο-Παλαμάς πέθανε. Είχαμε ξεχάσει πως ήταν θνητός» γράφει στο προσωπικό της ημερολόγιο η Ιωάννα Τσάτσου.

Από νωρίς το πρωί της 28ης Φεβρουαρίου πλήθος λαού άρχισε να συγκεντρώνεται στο Α' Νεκροταφείο της Αθήνας για να αποτίσει το ύστατο χαίρε στον μεγάλο ποιητή, αλλά και για να εκφράσει τα αντικατοχικά του αισθήματα.

Στις 11 το πρωί άρχισε η νεκρώσιμος ακολουθία, χοροστατούντος του Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος Δαμασκηνού. Ο πνευματικός κόσμος της χώρας έδωσε βροντερό «παρών»: Σπύρος Μελάς, Μαρίκα Κοτοπούλη, Κωνσταντίνος Τσάτσος, Γιώργος Θεοτοκάς, Άγγελος Σικελιανός, Ηλίας Βενέζης, Ιωάννα Τσάτσου, Γιώργος Κατσίμπαλης, κ.ά.

Οι επίσημες αρχές, προσπαθώντας να περιορίσουν το νόημα της παλλαϊκής συγκέντρωσης, εκπροσωπήθηκαν στην κηδεία από τον ίδιο τον δοτό πρωθυπουργό Κωνσταντίνο Λογοθετόπουλο και από εκπροσώπους των γερμανικών και ιταλικών κατοχικών δυνάμεων.

Αυτό δεν απέτρεψε τη μετατροπή της κηδείας σε εκδήλωση πατριωτικής έξαρσης. «Σε αυτό το φέρετρο ακουμπάει η Ελλάδα» είπε εύστοχα ο ποιητής Άγγελος Σικελιανός (1884-1951), δίνοντας το πνεύμα ομόθυμης παρουσίας του λαού στην κηδεία. Και «με μια φωνή όσο ποτέ δυνατή» απήγγειλε το ποίημα Παλαμάς, που είχε γράψει τα χαράματα της 28ης Φεβρουαρίου προς τιμήν του μεγάλου ποιητή:

Ηχήστε οι σάλπιγγες… Καμπάνες βροντερές,
δονήστε σύγκορμη τη χώρα πέρα ως πέρα…
Βογκήστε τύμπανα πολέμου… Οι φοβερές
σημαίες, ξεδιπλωθείτε στον αέρα !

Σ' αυτό το φέρετρο ακουμπά η Ελλάδα! Ένα βουνό
με δάφνες αν υψώσουμε ως το Πήλιο κι ως την Όσσα,
κι αν το πυργώσουμε ως τον έβδομο ουρανό,
ποιόν κλεί, τι κι αν το πεί η δικιά μου γλώσσα;

Μα εσύ Λαέ, που τη φτωχή σου τη μιλιά,
Ήρωας την πήρε και την ύψωσε ως τ’ αστέρια,
μεράσου τώρα τη θεϊκή φεγγοβολιά
της τέλειας δόξας του, ανασήκωσ’ τον στα χέρια

γιγάντιο φλάμπουρο κι απάνω από μας
που τον υμνούμε με καρδιά αναμμένη,
πες μ’ ένα μόνο ανασασμόν: “Ο Παλαμάς !”,
ν’ αντιβογκήσει τ’ όνομά του η οικουμένη !

Ηχήστε οι σάλπιγγες… Καμπάνες βροντερές,
δονήστε σύγκορμη τη χώρα πέρα ως πέρα…
Βογκήστε τύμπανα πολέμου… Οι φοβερές
σημαίες, ξεδιπλωθείτε στον αέρα !

Σ’ αυτό το φέρετρο ακουμπά η Ελλάδα ! Ένας λαός,
σηκώνοντας τα μάτια του τη βλέπει…
κι ακέριος φλέγεται ως με τ’ άδυτο ο Ναός,
κι από ψηλά νεφέλη Δόξας τονε σκέπει.

Τι πάνωθέ μας, όπου ο άρρητος παλμός
της αιωνιότητας, αστράφτει αυτήν την ώρα
Ορφέας, Ηράκλειτος, Αισχύλος, Σολωμός
την άγια δέχονται ψυχή την τροπαιοφόρα,

που αφού το έργο της θεμέλιωσε βαθιά
στη γην αυτήν με μιαν ισόθεη Σκέψη,
τον τρισμακάριο τώρα πάει ψηλά τον Ίακχο
με τους αθάνατους θεούς για να χορέψει.

Ηχήστε οι σάλπιγγες… Καμπάνες βροντερές,
δονήστε σύγκορμη τη χώρα πέρα ως πέρα…
Βόγκα Παιάνα ! Οι σημαίες οι φοβερές
της Λευτεριάς ξεδιπλωθείτε στον αέρα !

Στη συνέχεια, ο ποιητής Σωτήρης Σκίπης (1881-1952), από τους τελευταίους εκπροσώπους της Νέας Αθηναϊκής Σχολής, απήγγειλε συγκλονιστικά το ποίημά του Στον Κωστή Παλαμά.

Μέσ’ από τα κάγκελλα τ’ αόρατα
της απέραντής μας φυλακής,

μέσα στο κελί το σκοτεινό μας,
δεν εβάσταξες στον πόνο της Φυλής
κι έπεσες σα δρυς
από τα χτυπήματα
κάποιων μαύρων ξυλοκόπων
στο σκοτάδι της νυχτιάς της τραγικής,
δίχως να προσμείνεις την αχτίδα
της καινούργιας Χαραυγής.

Κι έπεσες καθώς από σεισμό
πέφτει μια μαρμάρινη κολόνα
κάποιου πανάρχαιου ναού.
Σα ναός, οπού χτυπιέται
απ’ τα βόλια των βαρβάρων.
Σαν τον Παρθενώνα,
ήρωα, ποιητή του Αιώνα.

Μάτια στερεμένα από τις τόσες
συμφορές,
δάκρυα δε θα χύσουνε για Σένα.

Θα σε κλάψουνε μια μέρα
οι ίδιοι αυτοί που μας σκοτώνουν
έναν – ένα,
σαν ξυπνήσουν απ’ τη μέθη τους
κι αντικρύσουν τι ερημιές
εσκορπίσανε στο διάβα τους
σ’ αναρίθμητες καρδιές.

Φεύγεις, πας για το ταξίδι σου
το Αχερούσιο, το στερνό,
ω πρωτότοκε αδερφέ μας,
όμως κοίτα πώς ξοπίσω σου
οι Έλληνες σε χαιρετάνε.
Ο καθένας ένα στίχο σου
ψέλνοντας μελωδικό,
σε ξεπροβοδάνε
με τα μύρια σου τραγούδια,
που βουίζουν σα μελίσσια
πάνω απ’ Απριλιού λουλούδια,
σα να προμηνάνε την Ανάσταση,

ω μεγάλε ραψωδέ μας.

Όταν τελείωσε η νεκρώσιμη ακολουθία, ο Σπύρος Μελάς, ο Άγγελος Σικελιανός και νέα παιδιά σήκωσαν το φέρετρο και κατευθύνθηκαν προς τον χώρο της ταφής. Την ώρα που θα εναπόθεταν το φέρετρο μέσα στη γη, πλησίασε ο αντιπρόσωπος του κατακτητή να καταθέσει στεφάνι. Τότε, ο λογοτέχνης Γιώργος Κατσίμπαλης άρχισε να τραγουδά τον Εθνικό Ύμνο: «Σε γνωρίζω από την κόψη...». Ακολούθησε το συγκεντρωμένο πλήθος, «πρώτα δειλά –περιγράφει ο Κωνσταντίνος Τσάτσος– ύστερα η φωνή κατάκτησε όλον τον κόσμο, μυριόστομη. Ήταν η στιγμή η πιο συγκινητική. Ο κόσμος τραγουδούσε με πάθος. Κάποιος φώναξε Ζήτω η ελευθερία του πνεύματος. Αλλά ο κόσμος ήθελε ελευθερία σκέτη και φώναζε Ζήτω η Ελευθερία!».

Πηγή:sansimera.gr